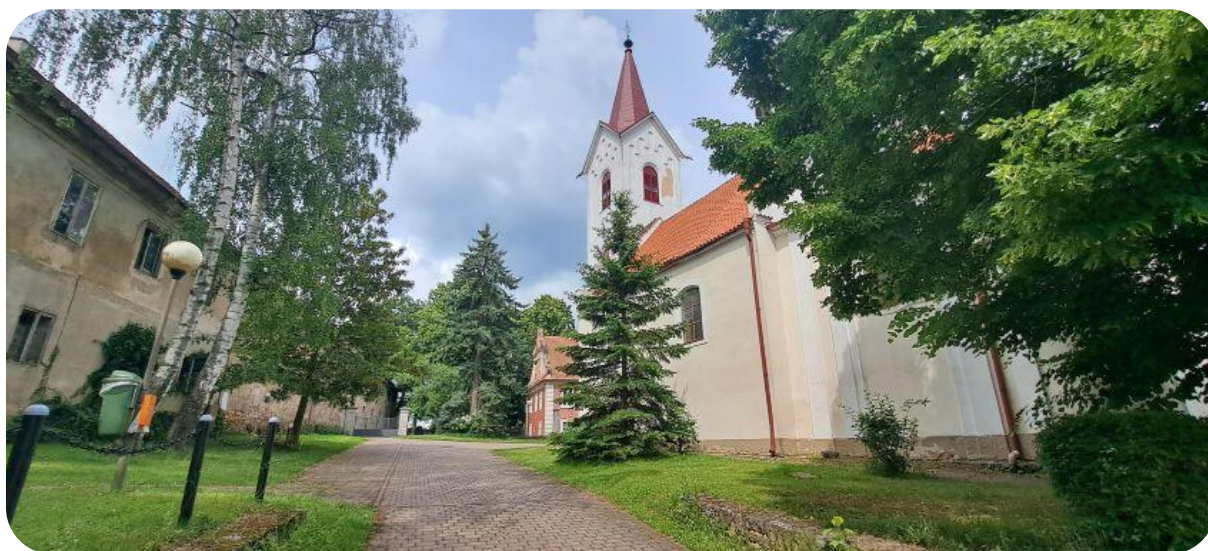

Kostel Stětí sv. Jana Křtitele v Ořechu

Farní kostel ořešské farnosti pochází z roku **1352** – byla to gotická jednolodní stavba. Gotický sloup uprostřed lodi kostela je pozůstatkem původní gotické klenby. Lod' je sklenuta křížovou hřebínkovou klenbou.

V letech 1714-1736 prošel kostel barokními úpravami. Presbytář¹⁾ je z r. 1733 má podobu čtyřboké barokní kaple, na jeho klenbě jsou **fresky s vyobrazeními ze života sv. Jana Křtitele (narození, kázání na poušti, křest Kristův, vězení).**

Hlavní oltář je vyřezávaný, barokní a pochází z r. 1710.

Oltářní obraz sv. Jana Křtitele od Josefa Vojtěcha Hellicha pochází z r. 1875.

Pseudorománská věž byla postavena v r. 1859 na západní straně kostela a nahradila původní dřevěnou zvonici. Kolem kostela se původně nacházel hřbitov, který byl zrušen v r. 1840 a přesunut za vesnici. Dnes jej připomíná několik náhrobků na severní straně kostela.

Sakristie ²⁾ byla přistavěna v r.1904.

Barokní fara - vedle kostela stojí barokní fara z první poloviny 18.století. Na faře v Ořechu působil jako farář v letech 1895-1897 a v letech 1909-1919, kněz a spisovatel Jindřich Šimon Baar (*1869 +1925), jehož 100té výročí úmrtí si letos připomínáme. Jeho působení v Ořešské farnosti připomíná pamětní deska na fasádě fary.

Zajímavosti

- Jeho příjmení si zvolila jako umělecké jméno česká herečka Lída Baarová, vlastním jménem Ludmila Babková.
- Podle pověsti bylo místo pro kostel vybráno tak, že zakladatelé bodli bílého koně do slabin a nechali ho běžet. Na místě jeho skonu pak položili základy kostela a kůň je prý pohřben pod osmibokým sloupem uprostřed kostela. Tento kůň je vyobrazen i ve znaku obce Ořech.
- V kostele se nachází cínová křtitelnice z roku 1609, která představuje významný historický artefakt tohoto sakrálního prostoru. Křtitelnice je cenným příkladem renesančního liturgického umění. Cínové křtitelnice byly v období od pozdní gotiky

do baroka běžné, často měly tvar převráceného zvonu a byly zdobeny reliéfy nebo nápisy. Jejich víka bývala často zdobena výjevy křtu Krista nebo postavou svatého Jana Křtitele. Tato křtitelnice byla nedávno renovována a již se nepoužívá, aby se toto historické umělecké dílo neponičilo.

- 1) **Kněžiště** čili presbytář (z latinského presbyterium) je část prostoru křesťanského kostela či katedrály, která je vyhrazena kněžím. Je to část kostela, v níž je umístěn oltář a kde kněz slouží mši.
- 2) **Sakristie** (z latinského sacristia, odvozeno od sacer, svatý) je místnost v kostele, umístěná zpravidla bočně od kněžiště (původně severně či jižně od něj) nebo za hlavním oltářem, v níž jsou uchovávána bohoslužebná roucha kněží i ministrantů a předměty užívané při bohoslužbě.
- 3) **Oltář** se v křesťanství používá jako místo, na něž se přináší dary chleba a vína při slavení eucharistie. Nový zákon používá slovo oltář pro vyjádření Ježíšovy oběti na kříži v Žd 13,10. Protože v křesťanství neexistuje jiná oběť než oběť jediného kněze, Ježíše Krista, nejsou oltáře křesťany vnímány stejně jako v ostatních náboženstvích. Pro oltář také křesťané v latině neužívali běžného slova ara, nýbrž zavedli nový název altare (vyvýšené místo). V církvích s vlastní liturgickou tradicí převládá užívání kamenného oltáře, je však možné se setkat i s oltáři z jiného materiálu a obvykle jím není možné hýbat. Mnohé katolické a pravoslavné oltáře v sobě nesou ostatky svatých; tento zvyk pochází z prvních křesťanských staletí, kdy křesťané mohli slavit eucharistii na hrobech mučedníků.
- 4) **Menza** je označení pro oltářní stůl, původně kamenný kvádr s dutinou nebo prohlubní pro relikvii nebo pro samostatnou (vyjímatelnou) oltářní desku, která tuto relikvii obsahuje. V kryptách a kaplích může oltářní menzu nahrazovat náhrobní tumba světce.
- 5) **Vybavení oltáře** - Na oltářní menzu by se nemělo klást nic, co nesouvisí s funkcí oltáře. Obvykle na něm stojí dostatečně velký kříž, který má být s vyobrazením ukřižovaného Krista a to tak, že tzv. korpus je obrácen směrem do oltáře, tedy při celebraci "tváří k lidu" směrem k celebrantovi, to má viditelně naznačovat, že mešní oběť je nekrvavým znovu zpřítomněním krvavé velkopáteční výkupné oběti Ježíše Krista na kříži a 2-7 svící ve svícnu na znamení toho, že Ježíš Kristus, v jehož zastoupení (in persona Christi) kněz mši svatou na oltáři slouží, je Světlem světa a že jako se plamenem stravuje svíce, tak i Ježíš Kristus se vydal v oběť za lidstvo. Oltář je pravým středem kostela (nikoli matematickým), místem, kolem něhož se křesťané shromažďují ke společné modlitbě. Oltářní menza je pokryta alespoň jedním oltářním plátnem (oltářní pokrývkou), které se nepoužívá pouze v

průběhu obřadů Velkého pátku. Během bohoslužby na oltáři může ležet evangeliář, jsou na něj přinášeny dary nekvašeného chleba tzv. hostie a vína, pod které se klade korporál. Svatostánek s Nejsvětější svátostí oltářní, tedy svatá hostie-nekvašený chléb proměněný při slavení eucharistie v Tělo Ježíše Krista, je možno podle platných předpisů použít i při celebraci tzv. tváří k lidu, která byla běžně umožněna v roce 1965 dekretem Inter oecumenici tím, že oltář má být oddělen od retabula (oltářní nástavec) a dá se tak volně obcházet, tento svatostánek nesmí být příliš velký, jak tomu bývalo běžně dříve, aby při celebraci orientované směrem k lidu věřícím zcela nezakrýval pohled na celebranta a misál.

- 6) **Monstrance** (z lat. monstrare, předvádět, volněji demonstrovat), jiným termínem custodia, je ozdobná schránka na noze, zhotovená z ušlechtilých kovů (nejčastěji ze zlaceného stříbra), patří k svatému nářadí a nádobí, uctívanému na oltářích katolických chrámů, latinsky zvanému Vasa sacra. Monstrance od vrcholného středověku slouží k vystavování a uctívání svčcené (tzv. konsekrované) hostie v katolickém kostele. Používá se mimo mši, při tzv. (eucharistickém) výstavu, kdy jsou věřící vyzváni k její adoraci (klanění). Obřad se nazývá adorace Nejsvětější svátosti oltářní, kromě klanění při něm znějí sborové modlitby. Během adorace se připomíná symbolika proměnění hostie v Tělo Kristovo. Dříve se ve svátek Božího Těla (Slavnost Těla a krve Páně, lidově Boží tělo je svátek římskokatolické církve, kterým se zdůrazňuje reálná přítomnost Ježíše Krista jako Boha i jako člověka v eucharistii) pořádala četná eucharistická procesí, v nichž byla monstrance nesena pod baldachýnem (nebesy) nebo vezena na voze. Odtud se pro největší monstrance vžilo označení „procesní“.
- 7) **Eucharistický svatostánek** (označovaný v různých obdobích a podle různého umístění jako sanktuárium či sanktuář, pastoforium nebo tabernákl odvozeno z latinského tabernaculum) je nejposvátnější místo v katolických kostelích určené pro ukládání liturgických nádob s eucharistií. Do sanktuária má přístup pouze kněz nebo člověk knězem pověřený, nesmí do něj nic vkládat, brát nebo s ním jakkoli jinak manipulovat nikdo jiný (ministranti, kostelník, návštěvníci kostela atd.).
- 8) **Korporál** je bílá lněná látka čtvercového tvaru užívaná při slavení mše svaté v katolické církvi. Na korporál se během mše pokládá patena, kalich a případně taktéž ciborium. Při mši v mimořádné formě římského ritu se na něj pokládá i samotná hostie. Po zavedení prostírání pláten na oltář automaticky se korporál, který se pokládá až před obětováním, výrazně zmenšil. Dnešní velikost má již od středověku. K zakrývání kalicha se pak používá tzv. palla.
- 9) **Palla** (někdy též pala) je zdobený lněný čtverec vyztužený lepenkou, jímž se při mši přikrývá kalich s mešním vínem (krví Páně), aby do něj nespadly nějaké

nečistoty nebo hmyz. Vyvinula se ze zadní části korporálu a používá se v římskokatolické církvi a luterských církvích.

- 10) **Ciborium** pochází z řeckého slova kiborion. Je to liturgická nádoba používaná v katolické církvi a v církvích majících eucharistii k uchovávání proměněných (konsekrovaných) hostií - tedy eucharistie. Od pozdního středověku (15. století) je tvar ciboria podobný u kalichu, ale samotná nádoba (kupa, latinsky cuppa) má větší objem a je opatřena víkem. Na vrcholu víka je velmi často úchytko s křížkem. Jako materiál kupy je v římskokatolické a řeckokatolické církvi povinný drahý kov, nejčastěji stříbro na vnitřních stěnách zlacené. Ciborium je uloženo ve svatostánku v kostele a bývá odtud vzato při svatém přijímání. Pro zdůraznění účty k Eucharistii může uchopit neprázdnou nádobu pouze kněz, jáhen, případně akolyta.
- 11) **Kalich** je ustálený pojem pro liturgickou nádobu, to znamená pro předmět užívaný při bohoslužbě. Kalich naplněný vínem podle evangelií Ježíš Kristus podal svým učedníkům při Poslední večeři se slovy budoucí modlitby „Vezměte a pijte z něho všichni...“. Kalich slouží jen pro mešní víno, které je k bohoslužbě konsekrované a smíšené s vodou. Smíšení vína s vodou ze dvou mešních konviček provádí kněz při bohoslužbě u oltáře.
- 12) **Patena** je liturgická nádoba, která se v křesťanských církvích používá při slavení eucharistie. Mívá tvar okrouhlého talířku a vyrábí se obvykle ze zlata nebo pozlaceného stříbra. Někdy se pateně říká obětní miska. Kalichová patena leží při eucharistické modlitbě na korporálu a je na ní položena velká hostie určená pro celebranta. Patena ke přijímání se drží pod proměněnou hostií (Tělem Páně) podávanou věřícímu, aby se zabránilo případnému upadnutí hostie či jejích částíček (partikulí) na podlahu a tím jejich znesvěcení. Jde o takřka plochý kulatý nebo oválný talířek (tácek), někdy s rukojetí.
- 13) **Věčné světlo** je v křesťanské tradici malé světlo, které hoří nepřetržitě v blízkosti svatostánku. Obvykle je to olejová nebo červená svíčka v ozdobném držáku. Červená barva (není povinná) zdůrazňuje Kristovu oběť a symbolizuje přítomnost Krista, to znamená, že ve svatostánku je uchovávána Eucharistie - tedy Tělo Kristovo. Je to znak Jeho živé přítomnosti, i když je kostel prázdný. Protože účelem věčného světla není osvětlovat, nebývá jeho světelný výkon velký. Vlastním zdrojem světla je většinou svíčka, v modernějších provedeních žárovka nebo svítivá dioda.
- 14) **Paškál** je velikonoční svíce, která představuje vzkříšeného Krista - světlo světa. Během celého velikonočního období až do Letnic hoří u oltáře nebo v blízkosti ambonu. Používá se při křtech (symbol vzkříšení a nového života) a pohřbech (Kristus jako světlo naděje).